

De GESCHIEDENIS van de WERELD

TEKST VAN J. SCHOONJANS

TEKENINGEN VAN L. EN F. FUNCKEN

DE VERENIGDE PROVINCIES

DE Nederlanden waren tegen Philips II in opstand gekomen en de zeven provincies van het noorden waren er in geslaagd zich van de Spaanse kroon los te scheuren. Zij hadden hun onafhankelijkheid uitgeroepen bij het Verdrag van Utrecht in 1579. Deze onafhankelijkheid werd door Spanje pas erkend in 1648. De kleine republiek van de Verenigde Provincies, die niet eens twee miljoen inwoners telde, groeide op korte tijd uit tot een grote mogendheid.

I. - DE STATEN- GENERAAL

DE staatszaken werden afgehandeld door de afgevaardigden van de zeven provincies verenigd in de Staten-Generaal, die zetelde in Den Haag. De meeste van deze afgevaardigden waren kooplied. Zij werden bijgestaan door een jurist, een raadsheer, die men pensionaris heette. De provincie Holland was rijker dan de zes andere, want zij bezat de grote havens Amsterdam en Rotterdam. Het was dan ook de grootpensionaris van Holland die president van de Staten-Generaal werd. Hij was eigenlijk de president van de republiek. Hij incarneerde de «Hollandse partij», was republiken, pacifist en verdraagzaam...

II. - DE STADHOUDER

IEDERE provincie had een militaire gouverneur die Stadhouder (de bewaker van de stad) werd genoemd. Bijna alle provincies verkozen dezelfde gouverneur, een afstammeling van Willem van Oranje. Het was een zoon van Willem de Zwijger, Maurits van Nassau, die de strijd na de dood van zijn vader voortzette. De Stadhouder incarneerde de «partij van Oranje», was monarchist, strijdlustig, fanatiek. Tussen de Stadhouder en de grootpensionaris was het conflict onvermijdelijk.

III. - DE SYNODE VAN DORDRECHT

MAURITS van Nassau was een knap veldheer. Hij versloeg aartshertog Albrecht te Nieuwpoort en met de steun van Hendrik IV van Frankrijk knaagde hij aan de Belgische grenzen. Zich bewust van zijn macht en zijn waardigheid, bond hij de strijd aan met de grootpensionaris, de eerbiedwaardige Johan van Oldenbarneveldt. Twee protestantse pastoors, de gematigde Arminius en de heftige Gommarus, twistten met elkaar. Oldenbarneveldt steunde de ideeën van de eerste, terwijl Maurits de tweede verdedigde. Hij riep de synode van Dordrecht samen, veroordeelde de ideeën van Arminius en liet Oldenbarneveldt aanhouden. Deze laatste werd na een partijdig proces ter dood veroordeeld en onthoofd op 13 mei 1619...

IV. - FREDERIK-HENDRIK

HOOPTEN Maurits toen koning te worden? Misschien, maar hij stierf in 1625 en zijn halfbroer, geboren uit het vierde huwelijk van de Zwijger, werd Stadhouder. Hij heette Frederik-Hendrik en was een militair genie. Hij had de touwtjes van de buitenlandse politiek van de Verenigde Provincies vast in handen. Hij regeerde als een vorst, huwelijktte zijn kinderen uit aan prinsen en... eerbiedigde de Republiek.

V. - DE GOUDEN EEUW

FREDERIK-HENDRIK stierf in 1647 aan jicht. Op dit ogenblik kenden de Verenigde Provincies de gouden eeuw: de steden waren rijk, de dijken die de zee op afstand hielden waren stevig, er was kloek vee op de weiden... Het was de eeuw van de grote schilders: Pieter de Hoogh, Jan Vermeer, Jacob van Ruysdael, Abraham van Beijeren, Fabritius, Van der Helst, Frans Hals en de grootste van allen Rembrandt van Rijn. 't Was goed te leven in Holland. Er was rijkdom. Waar kwam die vandaan?

(Wordt voortgezet.)